

Examen VMBO-GL en TL

2025

tijdvak 2
dinsdag 17 juni
13.30 - 15.30 uur

beeldende vakken CSE GL en TL

Bij dit examen horen een uitwerkbijlage en een kleurenbijlage.

Beantwoord alle vragen in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 35 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 68 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Open vragen

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Op maat gemaakt

De Italiaanse kunstenaar Rafael schilderde rond 1510 *De School van Athene*. Dit fresco werd ontworpen voor de boogvormige wand in een kamer van het paleis van de paus. Op het beroemde fresco staan bekende kunstenaars, denkers en wetenschappers uit de geschiedenis.

Op afbeelding 1 zie je *De School van Athene*.

Op afbeelding 2 zie je een deel van de kamer waar het fresco te zien is.

- 3p 1 *Bekijk afbeelding 1.*
De voorstelling bevat klassieke elementen.
→ Noem er vier.
- 3p 2 *Bekijk afbeelding 1 en 2.*
In het fresco is sprake van ruimtesuggestie.
→ Noem drie manieren van ruimtesuggestie en leg uit waar dat zichtbaar is in het fresco.
- 1p 3 *Bekijk afbeelding 1 en 2.*
De ruimtesuggestie in het fresco heeft effect op de manier waarop de beschouwer de ruimte in de paleiskamer beleeft.
→ Leg uit op welke manier Rafael dit effect bereikte.
- 2p 4 *Bekijk afbeelding 1 en 2.*
Geef van onderstaande stellingen aan of ze juist of onjuist zijn:
1 Tijd speelt een belangrijke rol bij het maken van een fresco.
2 Bij een fresco zijn fouten eenvoudig te herstellen.
3 Een fresco wordt aangebracht als de kalklaag van de muur nog nat is.

De Amerikaanse kunstenaar Barbara Kruger maakt ook kunstwerken op maat.

Van 2022 tot begin 2023 was het kunstwerk *Thinking of ~~You~~. I Mean ~~Me~~. I Mean You* te zien in het Museum of Modern Art in New York.

Op afbeelding 3 en 4 zie je *Thinking of ~~You~~. I Mean ~~Me~~. I Mean You*.

Kruger ontwierp het kunstwerk digitaal op zo'n manier dat het paste in de ruimte, daarna werd het op stickerrollen gedrukt en opgeplakt.

figuur 1

Op figuur 1 zie je de ruimte in het museum zonder het werk van Kruger.

- 2p **5** *Bekijk figuur 1 en afbeelding 3.*
→ Noem twee kenmerken waaraan te zien is dat het kunstwerk van Kruger maatwerk is voor de ruimte in het museum.
- 2p **6** *Bekijk afbeelding 4.*
Een bezoeker voelde zich klein en overweldigd in de tentoonstelling.
→ Noem twee kenmerken van het kunstwerk waardoor deze ervaring mogelijk ontstond.
- 2p **7** *Bekijk afbeelding 3 en 4.*
De letters in het kunstwerk zijn tweedimensionaal, toch lijken de ovale delen met de grote letters YOU, los van de muur te staan.
→ Leg aan de hand van twee kenmerken van deze ovale delen uit waardoor er sprake is van een ruimtewerking.

- 2p 8 *Bekijk afbeelding 1 t/m 4.*
Beide kunstenaars maakten een kunstwerk op maat. Rafael werkte met frescotechniek, Kruger met behulp van de computer.
→ Leg aan de hand van de verschillende technieken uit dat het werk van Rafael een grotere uitdaging lijkt dan het werk van Kruger.

Bouwen op maat

Ruimtegebrek en woningnood vormen een steeds groter probleem. Daarom richtte de Nederlandse architect Winy Maas samen met collega's Ulf Hackauf en Adrien Ravon *The Why Factory* op, om na te denken over wonen in de toekomst.

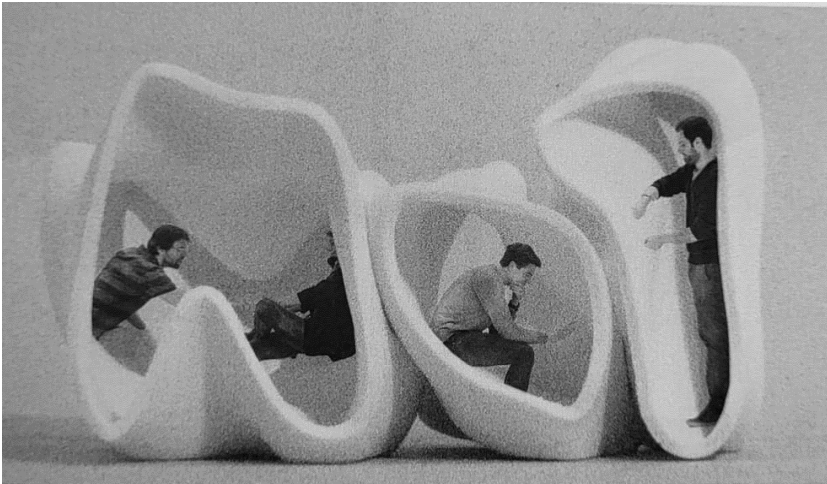
Als oplossing bedachten zij een nieuw materiaal: *Barba*. Daarmee kunnen huizen gebouwd worden met flexibele wanden. Deze wanden kunnen zich vormen naar elke activiteit van de bewoner. Alle beschikbare ruimte wordt daardoor efficiënt benut.

Barba is een denkbeeldige oplossing en nog geen werkelijkheid. Op afbeelding 5 wordt verbeeld hoe je in een *Barba*-huis zou kunnen leven.

- 3p 9 *Bekijk afbeelding 5.*
Je kunt zien dat de wanden, die gemaakt zijn van *Barba*, zich vormen naar het handelen van de mens.
→ Noem drie van deze handelingen en leg uit hoe de handeling zichtbaar is in de *Barba*-wanden.
- 3p 10 *Bekijk afbeelding 5.*
Wonen in *Barba* heeft een vreemd karakter.
→ Noem drie kenmerken van het ontwerp die vreemd zijn.

De architecten deden vormonderzoek voor *Barba*. Op figuur 2 zie je een voorbeeld hiervan, gemaakt op de computer.

figuur 2

- 3p 11 *Bekijk afbeelding 5 en figuur 2.*
Afbeelding 5 en figuur 2 geven een indruk van het leven in een huis gemaakt van *Barba*. Behalve de voordelen zijn er ook nadelen van het wonen in zo'n huis.
→ Noem drie van deze nadelen.
- 2p 12 *Bekijk afbeelding 5.*
→ Kies uit de rij hieronder twee begrippen die volgens jou het best passen bij *Barba*. Leg je keuzes uit.

Het project *Barba* is:
dynamisch - futuristisch - mythologisch - surrealistisch - waarschuwend

De architecten van *Barba* bedachten ook het project *w(Ego)*.

Hiervoor mochten bewoners een eigen huis ontwerpen. Omdat de ruimte om te bouwen beperkt is, moesten bewoners rekening houden met de wensen van de medebewoners. Daarom moest er onderhandeld worden en een computerspel hielp daarbij. Het spel zet ieders wensen om in een ontwerp, op een zo eerlijk mogelijke manier. De buitenmuren van een *w(Ego)*-huis staan vast.

De architecten lieten 17 mensen het computerspel spelen. Op afbeelding 6 zie je de uitkomst van het spel: een digitale ontwerptekening van een *w(Ego)*-huis.

- 1p **13** *Bekijk afbeelding 6.*
In $w(Ego)$ heeft ieders woonwens effect op de **ruimte** van een ander.
→ Noem een kenmerk van $w(Ego)$ waaraan je dat kunt zien.
- 1p **14** *Bekijk afbeelding 6.*
Woningnood vormt een steeds groter probleem. Het project $w(Ego)$ laat mensen bewust worden van dit probleem. Door middel van een computerspel onderhandelen de deelnemers over de beschikbare woonruimte.
→ Leg uit dat dit onderhandelen leidt tot meer bewustwording van het probleem bij de mensen die het spelen.
- 2p **15** *Bekijk afbeelding 6.*
Bij het ontwerpen met $w(Ego)$ wordt zo efficiënt mogelijk omgegaan met ruimte.
→ Noem nog twee voordelen van het ontwerpproces van een $w(Ego)$ -huis.

Tijdens een groot evenement in Eindhoven in 2017 was een kleine versie van een $w(Ego)$ -huis daadwerkelijk te bezoeken.

Op afbeelding 7 zie je het $w(Ego)$ -huis op een plein in het centrum.

- 2p **16** *Bekijk figuur 7.*
Het $w(Ego)$ -huis valt op in zijn omgeving.
→ Noem vier verschillen tussen het $w(Ego)$ -huis en de huizen in de omgeving.
- 2p **17** *Bekijk afbeelding 5, 6 en 7.*
Met de woonprojecten *Barba* en $w(Ego)$ willen de architecten mensen bewuster maken van hun eigen maat.
→ Leg voor beide projecten uit op welke manier de architecten dit doen.

Groots verpakt

De Ghanese kunstenaar Ibrahim Mahama kreeg in 2019 de opdracht om een kunstwerk te maken voor de Venetiaanse poort van de Italiaanse stad Milaan. Deze poort bestaat uit twee gebouwen waarin ooit douanekantoren zaten.

Op afbeelding 8 zie je de Venetiaanse poort.
Op afbeelding 9 en 10 zie je de installatie *A Friend* (Een Vriend) die Mahama voor deze poort maakte.

2p 18 *Bekijk afbeelding 8, 9 en 10.*

De Venetiaanse poort blijft ondanks Mahama's toevoeging herkenbaar.
→ Leg aan de hand van de aspecten **vorm** en **kleur** uit hoe deze aspecten hieraan bijdragen.

1p 19 *Bekijk afbeelding 8, 9 en 10.*

Hoewel de gebouwen zelf niet meer zichtbaar zijn, vallen ze juist op.
→ Leg dit uit.

A Friend is voornamelijk gemaakt van jutezakken die worden gemaakt in Azië. In Ghana worden deze zakken gebruikt voor het internationale transport van voedingsmiddelen zoals cacao en bonen.

Door de jutezakken te gebruiken, vraagt Mahama aandacht voor uitbuiting van arbeiders binnen de internationale handel en voor de zware arbeid die daarbij vaak voorkomt.

Op afbeelding 11 zie je een detail van *A Friend*.

2p 20 *Bekijk afbeelding 11.*

De jutezakken hebben gebruikssporen.
→ Noem drie kenmerken van deze gebruikssporen.

1p 21 *Bekijk afbeelding 9, 10 en 11.*

→ Leg uit hoe het materiaal bijdraagt aan Mahama's manier om aandacht te vragen voor de inhoud van deze installatie.

Mahama exposeert zijn werk over de hele wereld, maar woont en werkt voornamelijk in Ghana.

Al vanaf 2011 werkt hij met jutezakken die aan elkaar genaaid worden. Een team helpt hem daarbij. Regelmatig werkt hij samen met arbeidsmigranten afkomstig van het platteland in Ghana. In *A Friend* hergebruikte Mahama delen van installaties van de afgelopen vijf jaar.

De afbeeldingen 12 en 13 zijn foto's van de opbouw van *A Friend*.

- 2p **22** *Bekijk afbeelding 12 en 13.*
Geef aan of onderstaande stellingen juist of onjuist zijn:
- 1 Door het kunstwerk kreeg de poort een verwijzende functie.
 - 2 De materiaalkeuze van Mahama is symbolisch.
 - 3 Het kunstwerk geeft de historische poort een traditionele uitstraling.
- 2p **23** *Bekijk afbeelding 9 t/m 13.*
Het kunstwerk *A Friend* is een groots werk dat in iets meer dan twee weken opgebouwd werd.
→ Noem twee uitdagingen waarmee Mahama en zijn team te maken kregen door het werken op dit grote formaat.
- 2p **24** *Bekijk afbeelding 9 t/m 13.*
A Friend was te zien in de openbare ruimte.
→ Noem twee voordelen dat het kunstwerk zichtbaar is in de openbare ruimte en niet in het museum.
- 1p **25** *Bekijk afbeelding 9 t/m 13.*
Je zou kunnen zeggen dat de enorme grootte van *A Friend* bijdraagt aan het gevoel van machteloosheid over het oplossen van dit probleem.
→ Leg dit uit.

Eigen karakter

De Nederlandse modeontwerper Bas Kosters brengt sinds 2006 regelmatig modecollecties uit.

Op afbeelding 14 zie je de presentatie van de collectie *My Paper Crown* (Mijn Papieren Kroon) tijdens de Amsterdam Fashion Week van 2017. Kosters werkte voor deze presentatie samen met acteurs. Tijdens de presentatie speelt Kosters zelf ook een rol. Hij zit boven op een berg aardappelen terwijl hij ze aan het schillen is.

Op figuur 3, hieronder, zie je Kosters tijdens de show.

figuur 3

- 3p 26 *Bekijk afbeelding 14.*
De presentatie heeft een vrolijk karakter.
→ Noem drie kenmerken die dit karakter versterken.

- 1p **27** *Bekijk afbeelding 14 en figuur 3.*
Over deze collectie zegt Kosters: ‘...een papieren kroon is net zo belangrijk als elke andere kroon.’
Je zou kunnen zeggen dat Kosters met zijn presentatie wil laten zien dat ook hij zichzelf niet belangrijker vindt dan een ander.
→ Noem een kenmerk van de presentatie waaraan je dit kunt zien.
- 2p **28** *Bekijk afbeelding 14.*
De collectie zou je zowel **toegepast** als **autonoom** kunnen noemen.
→ Leg beide begrippen voor deze collectie uit.
- 2p **29** Kosters verzamelt gebruikte materialen om mee te werken, in My Paper Crown verwerkte hij tweedehandsvlaggen.
→ Geef twee mogelijke redenen waarom Kosters ervoor kiest om te werken met gebruikte materialen.

In 2011 gaat Kosters een samenwerking aan met de winkelketen Zeeman, een winkel waar je voordelige kleding kunt kopen. Kosters ontwikkelt de collectie *Bas voor Zeeman*, die bestaat uit pyjama's en ondergoed. Hij presenteerde de collectie door een pyjamaparty te organiseren.
Op afbeelding 15 zie je een advertentie voor deze collectie.

- 1p **30** *Bekijk afbeelding 14 en 15.*
In de advertentie herken je de stijl van Kosters.
→ Noem een kenmerk van de collectie waaraan je Kosters' stijl herkent.
- 2p **31** *Bekijk afbeelding 15.*
Kosters wil dat zijn kleding toegankelijk is voor iedereen. Een samenwerking met Zeeman draagt hieraan bij.
→ Geef hiervoor twee argumenten.
- 2p **32** *Bekijk afbeelding 15.*
De samenwerking tussen Kosters en Zeeman zou ook nadelen kunnen opleveren voor Kosters.
→ Noem van deze samenwerking twee mogelijke nadelen voor Kosters.

In 2018 kreeg Kosters een belangrijke prijs voor zijn gehele oeuvre. Op afbeelding 16 zie je Kosters na de uitreiking van deze prijs. Hij draagt hier een jasje uit zijn collectie *Dear Sir/Madam: HOPE* uit 2018 en vraagt zo aandacht voor deze collectie die op dat moment nieuw is.

In deze collectie onderzoekt Kosters het begrip 'hoop'. Hij zegt hierover: "hoop staat voor de idealen waar je naar streeft en voor wilt vechten". Op afbeelding 17 en 18 zie je een deel van de collectie *Dear Sir/Madam: HOPE*.

- 2p **33** *Bekijk afbeelding 15 t/m 18.*
De ontwerpen uit de collectie *Dear Sir/Madam: HOPE* laten overeenkomsten zien met de advertentie van Zeeman.
→ Noem twee kenmerken van de collectie waarmee ze lijkt op de advertentie.
- 2p **34** *Bekijk afbeelding 14 t/m 18.*
Behalve de enorme eer kreeg Kosters ook een geldprijs.
→ Geef aan waarom de eer én de geldprijs belangrijk zijn voor Kosters.
- 2p **35** *Bekijk afbeelding 14 t/m 18.*
Geef aan of onderstaande stellingen juist of onjuist zijn:
- 1 De collecties van Kosters laten een sober beeld zien.
 - 2 Kledingstukken van Kosters hebben een herkenbare beeldtaal.
 - 3 De collecties van Kosters hebben een idealistische boodschap.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.